

*До разової спеціалізованої вченої ради Д70.052.039
Хмельницького національного університету*

ВІДГУК

опонента – доктора економічних наук, доцента
Вербівської Людмили Василівни

на дисертаційну роботу Власенко Інни Валеріївни на тему:
«Механізм формування і підвищення якості та конкурентоспроможності
продукції підприємств», представлену на здобуття наукового ступеня доктора
філософії
з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за спеціальністю 051 «Економіка»

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

Перед Україною, яка переживає складний період воєнної боротьби за територіальну цілісність і незалежність, що супроводжується наростанням економічної та соціальної напруги, як і перед українськими промисловими підприємствами, впродовж останніх років постав надзвичайно широкий спектр викликів і загроз, що вимагають новітніх, а інколи і абсолютно новаторських підходів у пошуку шляхів їх подолання. Своєю чергою, активізація діяльності у напрямі європейської інтеграції та необхідність забезпечення високого рівня конкурентоспроможності продукції українських товаровиробників на європейському ринку вимагають покращання якісних параметрів та підвищення конкурентоспроможності промислової продукції українського виробництва, забезпечення її відповідності нормам і стандартам ринку Європейського Союзу, що може бути досягнуто тільки через застосування сучасних інструментів управління якістю та конкурентоспроможністю продукції. Іншими словами, промислові підприємства України, вимушені функціонувати в умовах воєнного стану, не виключаються з процесів конкурентної боротьби, а, отже, вимушені в надскладних умовах відшукувати якомога ефективніші і простіші шляхи забезпечення якості та конкурентоспроможності власної продукції. Таким чином, за сучасних умов проблематика розбудови ефективних управлінських механізмів у напрямі формування та підвищення якості і конкурентоспроможності промислової продукції набуває особливої гостроти та актуальності, що обумовлює необхідність поглибленого вивчення означених питань, незважаючи на широкий спектр вже існуючих наукових напрацювань.

Отже, є підстави стверджувати, що за сучасних умов функціонування української промисловості і, зокрема, в умовах прояву цілого ряду викликів воєнного часу, низка питань сфери управління якістю і конкурентоспроможністю продукції промислового сектору потребує нового погляду і нових підходів з огляду на контекст і тенденції зовнішнього ринкового середовища. Враховуючи вищезазначене, можна стверджувати, що

тема виконаного дослідження є актуальною та такою, що має визначальну значимість для забезпечення ефективного розвитку промисловості України в сучасних умовах.

Дисертацію виконано відповідно до тематики науково-дослідних робіт Хмельницького національного університету в межах таких тем дослідження:

– «Розробка стратегій та моделювання інноваційного потенціалу кластеризації соціально-економічних систем в контексті національної безпеки держави» (номер державної реєстрації: 0120U102088);

– «Моделювання стратегій безпечного розвитку інноваційно-орієнтованих соціально-економічних систем» (номер державної реєстрації: 0122U001212).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та їх достовірність

Обґрунтованість авторських теоретичних і методичних розробок, висновків і рекомендацій, що пропонуються у дисертації, підтверджено отриманими науковими результатами, опрацюванням значного кола інформаційних джерел, серед яких нормативно-правові акти України, Європейського Союзу та країн-членів ЄС, офіційні статистичні дані, наукові публікації вітчизняних і зарубіжних авторів, матеріали періодичних та Інтернет-видань, а також власні розробки автора.

Достовірність забезпечують і використані загальнонаукові і спеціальні методи досліджень: історичного аналізу та теоретичного узагальнення, порівняльного аналізу і синтезу, системного аналізу, графічного аналізу, моделювання, розрахунково-конструктивні та економіко-математичні, абстрактно-логічний, структурно-функціональний методи аналізу тощо.

Обґрунтування обраної теми дисертації слід вважати змістовним та переконливим, а коло вирішуваних питань таким, що сприяє розкриттю теми та досягненню мети дослідження.

Текст дисертації викладено логічно, пропозиції здобувача є послідовні, висновки і рекомендації роботи достатньою мірою обґрунтовані і підтверджуються результатами апробації її основних положень, забезпечені достатньою кількістю ілюстративного та статистичного матеріалу. Основні теоретичні результати та елементи наукової новизни достатньо повно відображено у висновках дисертації.

Основні наукові положення дисертаційної роботи Власенко І. В. пройшли апробацію на 6 науково-практичних конференціях, та були опубліковані у 8 наукових виданнях, включно з колективною монографією, що вказує на визнання наукових результатів.

Зміст дисертації, її завершеність та оформлення

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури та додатків загальним обсягом 263 сторінки. Зміст роботи в повній мірі розкриває тему наукового дослідження, структурна побудова

відповідає визначеним завданням роботи, виклад матеріалу є логічним, висновки та рекомендації, зроблені в дисертації, є науково обґрунтованими.

Дисертація складається із: *теоретико-методологічної частини*, де системно досліджено еволюцію наукових поглядів щодо формування й підвищення якості продукції, обґрунтовано методичні основи процесів оцінки якості та конкурентоспроможності продукції підприємств та авторські напрацювання щодо видозміни сучасної управлінської парадигми; *аналітичної частини*, де здійснено аналіз якості продукції та управління нею на підприємствах машинобудівної промисловості Вінниччини, а також функціонування та перспектив українських виробників на ринку ЄС, на основі чого обґрунтовано авторську модель оцінки конкурентоспроможності продукції машинобудівних підприємств у її взаємозв'язку з параметрами якості; *науково-методичної частини*, яка містить авторські підходи щодо розробки ефективного механізму формування і підвищення якості та конкурентоспроможності продукції підприємств, що мають практичне спрямування.

У цілому дисертаційна робота відзначається завершеністю та обґрунтованістю наукових положень і практичних пропозицій, а їх достовірність можна визнати достатньо високою. Оформлення результатів дослідження відповідає державному стандарту, а викладення та висновки дослідження – нормам наукового стилю.

Основні наукові результати та новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Зміст дисертаційної роботи дає можливість визначити внесок автора в розвиток досліджуваної проблематики та суттєву новизну наукового доробку. Наукова новизна отриманих у дисертаційній роботі результатів полягає в розробці оригінальних теоретичних та науково-методичних підходів щодо проектування конструкції механізму формування і підвищення якості та конкурентоспроможності продукції підприємств. Найбільш вагомими науковими здобутками містяться у таких положеннях дисертаційної роботи:

обґрунтуванні авторського термінологічного апарату щодо сутності понять «якість продукції» та «конкурентоспроможність продукції» підприємства з обґрунтуванням окремих трактувань для розгляду їх як економічної категорії та як оцінного параметру (с. 47–49);

формуванні комплексного парадигмального бачення управління якістю та конкурентоспроможністю продукції на підприємстві з визначенням конкретних проблем наявної парадигми та з обґрунтуванням ключових напрямів її видозміни (с. 84–86);

дослідженні параметрів функціонування машинобудування у 22-х країнах ЄС та в Україні з подальшим рейтингуванням обраного переліку країн, що дозволило встановити наявність кардинальних розбіжностей між українськими та європейськими машинобудівними виробниками щодо обсягів інвестицій у персонал та оновлення основних виробничих засобів, а також головну

проблему українських виробників – наявність значних непродуктивних витрат (с. 92–108);

розробці моделі розрахунку конкурентоспроможності певного виду машинобудівної продукції на визначеному ринку як ймовірності придбання її на основі встановлення відносного рівня нормативної якості даної продукції, коефіцієнта дієвості маркетингового комплексу підприємства на визначеному ринку та коефіцієнта інформаційного охоплення цільової аудиторії, застосування якої створює широкі можливості в контексті факторного аналізу конкурентоспроможності окремих видів продукції в розрізі окремих ринків та дозволяє чітко формулювати як сам перелік ключових чинників підвищення відносного рівня якості та конкурентоспроможності, так і заходів щодо посилення їх позитивного впливу в механізмі формування та підвищення якості і конкурентоспроможності продукції (с. 129–145; 209–215);

обґрунтуванні узагальненої схеми циклічного процесу взаємодії ключових функціональних складових у механізмі формування та підвищення якості і конкурентоспроможності продукції підприємства з деталізацією окремих процесів та обґрунтуванням спектру і характеристик імовірних проблем в рамках окремих процесів й розробкою алгоритму діяльності щодо їх виявлення, вирішення та попередження появи (с. 176–197);

проектуванні конструкції та розробці механізму формування і підвищення якості та конкурентоспроможності продукції підприємства, що ґрунтується на засадах продуктоорієнтованого процесного підходу та моделі оцінки конкурентоспроможності продукції у взаємозв'язку з параметрами її якості, що робить можливим забезпечення ефективного управління процесами формування, забезпечення та поліпшення якості в їх взаємозв'язку (с. 206–209).

Все зазначене вище дає змогу зробити висновок, що робота має суттєву наукову новизну, яка відповідає меті та завданням дослідження. Наведені наукові результати є суттєвим науковим доробком у сфері економічних наук і вирішують важливе для менеджменту підприємств наукове завдання на відповідному науковому і методологічному рівні.

Практичне значення результатів дослідження

Наукові положення, висновки і рекомендації, що містяться у виконаному дослідженні, носять як теоретичний, так і прикладний характер та доведені до рівня їх практичного застосування як на рівні регіональних органів управління так і власне на рівні промислових підприємств.

Авторські розробки знайшли впровадження у Департаменті міжнародного співробітництва та регіонального розвитку Вінницької ОДА (довідка про впровадження № 01-10/2846, від 19.12.2023 р.) та на машинобудівних підприємствах ПрАТ «Калинівський машинобудівний завод» (довідка про впровадження № 02/96 від 05.02.2024 р.), ПрАТ «Барський машинобудівний завод (довідка про впровадження № 484, від 14.11.2023 р.), ТОВ «Краснянське СП «Агромаш» (довідка про впровадження № 383, від 24.10.2023 р.).

Окремі положення дисертації використовуються у навчальному процесі Хмельницького національного університету під час підготовки та викладання

дисциплін: «Економіка підприємства», «Основи стандартизації, метрології та якості», «Маркетингова товарна політика», «Маркетингове управління якістю товарів та послуг».

Значна кількість та різноплановість практичних підсумків дисертаційного дослідження засвідчують вагомість одержаних результатів та пропозицій автора в напрямі удосконалення управління формуванням і підвищенням якості та конкурентоспроможності продукції на машинобудівних підприємствах.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях

За результатами проведених досліджень здобувачкою опубліковано 14 наукових праць, у т.ч.: одноосібний розділ у монографії в закордонному виданні, 1 стаття у виданні, що індексується в наукометричних базах даних SCOPUS та Web of Science, 6 статей у наукових фахових виданнях України, а також 6 публікацій, що додатково відображають результати дослідження. Загальний обсяг публікацій становить 5,85 друк. арк., з яких особисто автору належать 5,39 друк. арк.

У публікаціях, виконаних у співавторстві, особистий внесок здобувача відображено повною мірою. Основні положення дисертації були обговореними на достатній кількості науково-практичних конференцій (с. 10–11 дисертації).

Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають авторові право публічного захисту дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Власенко Інни Валеріївни, слід відзначити деякі питання дискусійного характеру та зробити певні зауваження стосовно окремих положень роботи.

1. Здійснюючи теоретичне дослідження концепцій менеджменту якості на підприємствах у пункті 1.3 дисертації (С. 64 – 67), автор приділяє значну увагу їх ключовим характеристикам, базовим принципам та основним обмеженням застосування, виокремлюючи переваги й недоліки кожної, проте здійснення аналізу вказаних моделей в контексті застосування саме на машинобудівних підприємствах дозволило б посилити його теоретичну значимість.

2. У другому розділі дисертаційної роботи в ході аналізу функціонування та перспектив українських виробників машинобудівної продукції на ринку Європейського Союзу (С. 91–109), що є надзвичайно актуальним питанням вітчизняного сьогодення, автором було приділено недостатньо уваги зміні ряду умов функціонування машинобудівної промисловості України в умовах війни, що однозначно б посилювало саму роботу та дозволило б отримати більш широкую базу для порівняння довоєнних і сучасних перспектив машинобудівної промисловості нашої країни і, крім того, визначити ті виклики і бар'єри якості й конкурентоспроможності продукції машинобудівних підприємств, які отримали прояв з початком повномасштабної війни.

3. У параграфі 2.3 дисертаційної роботи автором здійснюється обґрунтування моделі оцінки конкурентоспроможності продукції машинобудівних підприємств у її взаємозв'язку з параметрами якості, в рамках чого представлені деталізовані схеми взаємозв'язку застосовуваних параметрів, розгорнуті обґрунтування вибору методів та алгоритми їх розрахунку, проте у ключовій формулі пропонованої моделі (С. 134) при поясненні значення параметра $W(p)$ варто було б зазначити, що це саме оцінний параметр ймовірності придбання даної продукції на визначеному ринку, на основі якого й встановлюватиметься саме значення ймовірності за наведеною на рис. 2.18 шкалою.

4. Визнаючи професійність аналітичної частини роботи (розділ 2) та обґрунтоване використання сучасних методів і моделей, слід зауважити, що автору доцільно було б навести пояснення вибору індикаторів, на базі яких здійснювалася рейтингова оцінка стану розвитку машинобудівних підприємств України та країн Європейського Союзу на с. 91–107.

5. У третьому розділі дисертації, наводячи в якості одного з інструментів пропонованого механізму систему критеріїв виявлення проблем, автором обґрунтовуються ключові критерії, хоча можливо було б представити власне систему можливих критеріїв та їх рамкових значень (граничних параметрів).

Наведені зауваження та висвітлені дискусійні положення не знижують загальну високу оцінку дисертаційної роботи, а лише свідчать про складність обраної теми дисертації та можуть стати основою наукової дискусії.

Загальний висновок по дисертаційній роботі щодо її відповідності встановленим вимогам

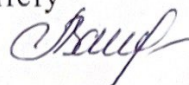
Дисертаційна робота Власенко Інни Валеріївни «Механізм формування і підвищення якості та конкурентоспроможності продукції підприємств», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 – «Економіка», є завершеною науковою працею, у якій отримано науково-обґрунтовані результати, що відрізняються новизною і мають практичну цінність та забезпечують вирішення конкретного важливого наукового завдання – розробку теоретичних положень та науково-методичних підходів щодо проєктування конструкції та практичного функціонування механізму формування і підвищення якості та конкурентоспроможності продукції підприємств.

З огляду на актуальність теми дослідження, теоретичну і практичну значущість, наукову новизну отриманих результатів можна зробити висновок, що дисертаційна робота Власенко І. В. відповідає паспорту спеціальності 051 – «Економіка», виконана на належному науковому рівні, повністю відповідає вимогам нормативних документів, зокрема, пп. 6 – 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а її автор – Власенко Інна Валеріївна

заслугує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 – «Економіка».

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, доцент
доцент кафедри бізнесу та управління персоналом
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

 Людмила ВЕРБІВСЬКА

Підпис офіційного опонента д. е. н., доцента Вербівської Л.В. засвідчую:
Вчений секретар Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

 Якубовська Н.О.

